

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

וירא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק טו

(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לזכות

הרב החסיד ר' יהודה בן-ציון בן חנה שיחי'
ירון

ליום הולדתו, ביום הבהיר - כ"ף מ"ח
לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

*

נדפס ע"י זוגתו
מרת רבקה בת רחל שתחי' ירון
ומשפחתם שיחיו

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

א. שאלת הרבי (מהורש"ב) נ"ע בהיותו ילד על התגלות ה'

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר¹ בקשר לכ' מר-חשוון, יום הולדתו של כ"ק אדמו"ר נ"ע², סיפור שארע לבעל יום ההולדת כאשר היה ילד בן ארבע או חמש שנים, בשבת פרשת וירא:

הרבי נ"ע נכנס אל סבו כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" כדי לקבל ממנו ברכה לרגל יום הולדתו, והוא פרץ בבכי באומרו: מדוע נגלה הקב"ה לאברהם אבינו ואילו אלינו (אליו) אין הוא מתגלה?

ענה לו ה"צמח צדק": כאשר יהודי צדיק³ מחליט בגיל תשעים ותשע שנים שהוא צריך למול את עצמו, הוא ראוי להתגלות הקב"ה אליו.

ב. יש בסיפור זה הוראה לחינוך כל ילד יהודי

כבר דובר מספר פעמים⁴ על ההוראות שניתן ללמוד מסיפור זה לעבודת ה', כבכל סיפורי רבותינו אשר נודעו לנו, ובמיוחד אלה שהתפרסמו, המכילים הוראות לכל אחד ואחד. ועתה נתעכב על נקודה נוספת בסיפור זה.

כ"ק מו"ח אדמו"ר דייק כאשר סיפר את הסיפור, וציין, שבעל יום ההולדת היה אז ילד בן ארבע או חמש שנים. וכיוון שכל דיבור של נשיא בישראל הוא מחושב ומדויק לחלוטין⁵,

ובמיוחד דיבור שהוא אומר ברבים ומצווה להדפיסו, יש לומר, שגם פרט זה בסיפור לא בא רק כדי להראות את גדלותו של הרבי נ"ע, [שאפילו בקטנותו מיצר היה על שאין הקב"ה מתגלה אליו, עד כדי כך שבכה], אלא שיש כאן הוראה לעבודת ה' של כל אחד ואחד.

ומכאן מובן, שלמרות שבסיפור זה ישנן הוראות לכל אחד ואחד, בכל זאת יש כאן הוראה עיקרית גם לאלה שהם בגיל ארבע או חמש שנים,

ולא רק לגדול בשנים שהוא במצבו הרוחני כקטן בן ארבע או חמש⁶, שלא הגיע לשלמות החינוך⁷, כלומר, שאדם שהוא חסר דעת כל כך שלא די שאין הוא מבין מעצמו, אלא הוא גם איננו מסוגל להיות מושפע מזולתו, שגם הוא יכול לדרוש בתוקף (בבכי, המוכיח, על איכפתיות בעלת עוצמה גדולה שהיא מעל ומעבר לגבולות אפשרויותיו הרגילות) שהקב"ה יתגלה אליו, כשם שנגלה לאברהם אבינו⁸

[הסיבה לכך שדרישה זו אפשרית היא מפני שאברהם אבינו הוא אחד משלושת האבות של כל אחד ואחד מבני ישראל בכל הדורות, ולכן קיימים אצל כל יהודי בירושה הענינים שהיו אצל האבות⁹],

אלא בעיקר לקטן, בן ארבע או בן חמש

6 ראה בכ"ז בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"א (ע' 22).

7 ראה לקמן בפנים סעיף ד ובהערה 16, 17.

8 ראה לקו"ש [המתורגם] שם (ע' 22 ואילך).

9 תו"א ר"פ וארא. וראה לקו"ש חט"ז ע' 32-52 – בביאור פרש"י (ר"פ וארא) «וארא, אל האבות» – שיש יתרון בענין ד'וארא אל האבות» (שזה כולל ה'וירא אליו ה"י) לגבי בחי' הפרטיות של האבות (אברהם – חסד, וכו') – כי כל הענין ד'וארא" זה הוא רק להיות, (אל) האבות, ולכן ישנו ענין זה אצל כאו"א מישראל (הבנים, הירשים) באותה הדרגה כמו"ש אצל האבות (המוריש) [משא"כ בזה שמורשים האבות לכאו"א מבני" מבחי' הפרטית, יש חילוק בין האבות והבנים], ע"ש.

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת אי"א

ר' מנחם מענדל ע"ה

בן הרה"ח הרה"ת ר' אלחנן דובער הי"ד

מאראזאוו

מקושר לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

וכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מה"מ

נולד בעיר ליובאוויטש

זכה לגור ולקבל קירובים

בבית כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בעיר רוסטוב

למד מתוך מסירת נפש בישיבת תו"ת במחלת

שימש כשו"ב

הי' ממייסדי ושימש בתור מנהל ומשפיע

במתיבתא ובית מדרש במוסד חינוך אהלי תורה

וזכה להשפיע לאלפי תלמידים

בהתוועדויותיו הרבות

הכניס רוח חסידית ושמחה לרבים משומעיו

גידל משפחתו לחסידות ולהתקשרות

והרבה מהם שלוחים בכל קצוי תבל

נפטר בשיבה טובה ר"ח שבט ה'תשע"ח

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

1 ש"פ וירא, כ"ף מרחשוון, תרצ"ג. נדפס בהיום יום ע' קג (בקיצור). לקו"ש ח"א [המתורגם] ע' 21. ח"ה כ' מרחשוון. שם ע' 321.

2 שנת כתרי"א. תולדותיו בפרטיות – ראה «הנון לנער», ס' התולדות אדמו"ר מהורש"ב (קה"ת תשל"ב). וראה לקמן ע' 148 הערה הראשונה.

3 ראה לקו"ש הנ"ל – ב' הנוסחאות שבוה (נת' בלקו"ש ח"ה שם).

4 לקו"ש הנ"ל. ועוד.

5 להעיר מפיה"מ להרמב"ם אבות פ"א מ"ז.

יכול לקיים המצוה ד'ואכלת ושבעת וברכת'¹² לאמיתתה עד שהקב"ה יושיבנו על שולחנו להסעודה דלעתיד לבוא.

(משיחות ש"פ וירא, ח"י מרחשון תשנ"ב)

(12 עקב ת, יו"ד.)

לקוטי

וירא

שיחות

שנים כפשוטו, שגם אותו ניתן לחנך באופן כזה, שהוא ידרוש בכל תוקף, ועד כדי כבי, שהקב"ה יתגלה אליו כפי שהתגלה לאברהם אבינו.

ג. כיצד ניתן ללמוד מסיפור זה הוראה לגבי כל ילד?

לכאורה אפשר לשאול: כיצד ניתן להשוות בין הרבי נ"ע לבין כל ילד יהודי? אצל הרבי נ"ע, בהיותו קדוש מבטן, נשיא בן נשיא, ניכרה כבר בקטנותו גדלותו לעתיד (כמאמר חז"ל¹⁰ "בוצין בוצין מקטפי ידיע"), ומוכן שכבר אז הוא היה ברידעת יותר מאחרים, ואפילו מגדולים – וכיצד ניתן אפוא להסיק ממנו לגבי חינוך כל ילד יהודי, בעוד אשר "שיעור החינוך" הוא "בכל תינוק לפי חריפותו וידיעתו"¹¹?

אמנם ברור, שתוכן הסיפור קשור לכל אחד ואחד, שהרי עצם העובדה שהוא סופר ברבים ואף הודפס מוכיחה, שאין זה ענין של הנשיא בלבד, שהוא "משכמו ומעלה גבוה מכל העם"¹², אלא ענין הקשור לכל אחד מן העם, אבל בכל-זאת, די היה לומר, לכאורה, שזוהי הוראה לגדולים בשנים, ואפילו לאלה שלא הגיעו לשלימות החינוך ברוחניות, ומדוע יש לומר שהסיפור מתאים גם לקטן בשנים, כפשוטו?

ד. יש שיעורים לגיל חינוך

הדבר יובן ע"י העובדה, שלמרות ש"שיעור החינוך... הוא בכל תינוק לפי חריפותו וידיעתו", כדלעיל, בכל-זאת, ישנם ענינים בחינוך הקשורים לגיל מסויים¹³, כולל ההלכה

(10 ברכות מה, רע"א.

(11 שו"ע אדה"ז ארי"ח סמ"ג ס"ג.

(12 ש"א ט, ב. וידוע הביאור (אוה"ת וירא (כרך ד') תשד, ב. ו(עוד) דאפילו "שכמו" גבוה מכל העם (כולל הראש של כאו"א).

(13 ראה לדוגמא (נוסף על הבא לקמן) – עירובין רפ"ח (לענין עירובין וסוכה). הנסמן לקמן הערה 17.

הכללית, ש"בציר מבר שית לא תקביל, בר שית קביל וספי ליה כתורא"¹⁴ (=פחות מבן שש שנים לא תקבל ללימוד תורה, בן שש שנים – קבל, והטל עליו עול כשור) – שלימוד התורה עם ילד קטן באופן של העמסת עול, "כתורא"¹⁵, המביא לידי שלמות בחינוך¹⁶, מתחיל רק כשהוא "בר שית"¹⁷.

אמנם, גם בענין זה נאמר שהוא תלוי ב"כח הבן ובנין גופו"¹⁸, ואצל "כחוש" מחכים עד שהוא "כבן שבע"¹⁹, אבל בכל זאת, יש כאן הגבלה של "בציר מבר שית לא תקביל"²⁰, אף אם הוא ילד חזק ובריאי²¹ יותר מילד אחר שהוא כבר "כבן שבע".

כלומר, הגיל של "בר שית" לגבי שלמות החינוך – "ספי ליה כתורא" – איננו תלוי בדעת הקטן ובכוחו. זהו כמו השיעור של "בן י"ג למצוות"²², שאף כאשר ילד קטן הוא בר

(14 כתובות ג, א. ב"ב כא, א. וראה רמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ז. פ"ב ה"ב. טושו"ע יו"ד סרמ"ה ס"ה (וראה לקמן הערה 31 בדעת השו"ע). הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ס"א.

(15 משא"כ "לגלגל" שמתחיל מבן חמש כדתנן באבות (ספ"ה) בן חמש למקרא (תורה וספי' לי' – כתובות שם. ב"ח שם. קו"א להל' ת"ת שם קרוב לסופו). וראה לקמן הערה 31 בשוה"ג.

(16 ראה רש"י ב"ב שם, דאספי לי' כתורא היינו ש"האכילה... תורה... בעל כרחו כשור... עול על צוארו", והיינו שאו מתחיל החינוך לנוע מצות (כבן י"ג שנה).

(17 להעיר ג"כ דגבי נטי"י "פחות מבן שש.. (ש"דינו כקוף לפי שאין בו דעת כלל ואין כוונתו כונה" שו"ע אדה"ז ארי"ח סקנ"ט ס"כ. מבי"י (ד"ה וקוף) ורמ"א שם ס"א); שיעור הכי פחות דפעוטות שמקחן מקח כו' – אף שהוא "כל חד וחד לפי חורפיו" – הוא "כבר שית" (גיטין נט, א. רמב"ם הל' מכירה פכ"ט ה"ז. טושו"ע חו"מ ר"ס רלה).

(18 לשון הרמב"ם הל' ת"ת פ"ב שם. ועד"ו בפ"א שם. טור יו"ד שם. הל' ת"ת לאדה"ז שם.

(19 תורה"ה כבן שש כבן שבע ב"ב שם. רמב"ם, טור, שו"ע (וש"ך) והל' ת"ת לאדה"ז שם.

(20 וצע"ק בהל' ת"ת לאדה"ז שם, שלא הביא השלילה (כברמב"ם פ"ב שם. טור שם. שו"ע שם ס"ח) ד"בפחות מכאן אין מכניסין אותו".

(21 ראה לקמן הערה 31 ובשוה"ג שם.

(22 אבות ספ"ה.

(* וגם להדיעה שגם פחות מבן שש כשור. הוא (לא לפי שיש לו (קצת) דעת, כ"א) מפני שנט"י א"צ כונה (ראה ב"י שם. ועיי"ג"כ שו"ע אדה"ז הל' שחיטה ס"ב קו"א סק"א).

להביא את 770 הביתה!
 כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>
 יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

דעת²³ יותר מילד אחר שהוא כבר גדול בשנים²⁴, גם אז הוא פטור מן המצוות (מדין תורה), אין מצרפים אותו למנין וכדומה.

ה. השפע האלקי הנעלה ביותר הוא לפי מידות שנקבעו בתורה

ההסבר לכך קשור לשינוי שנגרם בקיום התורה והמצוות בזמן מתן תורה:

המצוות לפני מתן תורה הגיעו עד לשרש ומקור הנבראים²⁵, ולכן חשובה היתה שלמות האדם בעבודת ה', שעל ידה ירד השפע האלקי משרש הנברא, אך לא היתה חשיבות רבה כל-כך לאופן קיום המצוה²⁶, ולכן קיים יעקב אבינו את עבודת התפילין באמצעות ה'מקלות'²⁷, כמוסבר בזהר²⁷.

לעומת זאת, קיום התורה והמצוות לאחור מתן תורה מוריד שפע אלקי מהמאציל ברוך-הוא, שמעל לשרש הנבראים. שפע אלקי זה אין הנברא יכול להוריד לעולם בכחות עצמו, אלא מפני שכן קבע המאציל, שכאשר תקייים מצוה מסוימת ירד שפע אלקי מן המאציל למטה. לפיכך מגיע שפע אלקי זה רק כאשר המצוה מקיימת בדיוק לפי המידות²⁸ והשיעורים שנקבעו מלמעלה, במתן תורה.

[גם עתה לו היה צדיק כיעקב אבינו, היה ביכולתו להוריד שפע אלקי באמצעות "מקלות", כשם שעשה יעקב אבינו, אבל זהו

23) ולא רק חריף ובעל השגה כו' – ראה קונטרס התפלה פ"ה. סה"מ ע"ד ע' קטו. המשך תער"ב ח"ג ע' א'רכו.
24) כי גם להדיעה שהשיעור דבן י"ג למצות נלמד מזה שנק' "איש", שלדיעה זו הו"ע שבטבע, שכן י"ג נעשה גדול בשכל ודיעה (ראה בכ"ו לקו"ש ח"ה ע' 421. ח"י ע' 71. לקמן ע' 314). וש"ג – ה"ז רק רוב בנ"א, והמיעוט נגדר אחרי הרוב. וראה לקמן הערה 29.

25) ראה ס' הערכים-חב"ד ע' אבות ס"ג, וש"ג.
26) ראה ד"ה זכור תרס"ה (קה"ת השי"ח) פ"ט. ועוד. לקו"ש ח"ג (המתורגם) ע' 141. ח"ה ע' 327. וראה ס' הערכים שם ס"ד.

27) ח"א קסב, א. וראה תו"א כג, ג.
28) כידוע בענין המדידה דתורה ומצוות (ד"ה והוא כחתן תרנ"ו פ"ה ואל"ך. המשך תרס"ז ע' נב ואל"ך. ועוד).

שפע משורש הנבראים בלבד, בהתאם לדרגת עבודת הצדיק, ולא שפע אלקי מן המאציל עצמו].

דומה לכך ענין השיעורים של גיל החיוב במצוות: ילד קטן יכול להיות בר-דעת יותר מגדול בשנים רק לגבי שלמותו שלו, של הנברא²⁹, אבל לגבי הענינים של מתן תורה – של השפע האלקי מהמאציל עצמו – יש מדה שנקבעה מלמעלה, שהם מתחילים רק מגיל י"ג שנים³⁰. וכן בענין החינוך, ששלמות החינוך הוא מגיל שש שנים.

1. בסיפור – חידוש חשוב לגבי חינוך ילדים

מכך מובן גם בעניננו, שכיוון שאדמו"ר נ"ע היה באותה עת "בציר מבר שית", הרי שאין מתחשבים בגדלותו ובחכמתו בגיל זה, ולמרות הכל הוא היה עדיין בדרגה של "בציר מבר שית"³¹, שעדיין לא הגיע לשלמות החינוך.

וכיוון שכאשר התפרסם סיפור זה, בהראותו שהוא אינו מיוחד רק לנשיאי ישראל, הוא דייק וציין גם את הפרט, שהרבי נ"ע היה ילד

29) להעיר מדעת החת"ס (שו"ת יו"ד ששי"ו) שגבי ב"ו השיעור של גדלות (גם עתה) תלוי בכ"א כפי שכלו ודעתו.

30) להעיר מספר השיחות תש"ה ע' 2.

31) בשו"ע יו"ד שם סעיף ח: "מכניסים התינוקות .. בן חמש שנים שלמות" (ו.בן שש" (שברמב"ם שם) "היינו בן חמש שנכנס בשנת שש" – ב"י שם ד"ה ומ"ש בפחות. כס"מ הל' ת"ת פ"ב שם) – והרי בנדר"ד ה"י כ"ק אדני"ע, בן ד' או ה'".

אבל ראה ב"ח שם (ד"ה מכניסין) דסתימת הלשון "כבן שש כבן שבע" משמע דשלמות בעינן. וכ"ה דעת אדה"ו בהל' ת"ת שם (ב"ן ש' .. שלמות"), כמו שהאריך בקו"א שם (קרוב לסופו).

(* מתאים למשנה בן ה' למקרא. ובתו"ה בבציר ב"ב שם (הובא בב"י שם) מפרש – נ"פ כתובות שם "כל המכניס את בנו פחות מכן שש כו' הא דביא" – דבן ה' למקרא בביא לגמרי (ובש"ך שם סק"ג משמע שמפרש כן דעת השו"ע).

אבל ברמב"ם וסוד (ואדה"ו) לא חילקו בין בריא לבריא (ראה ב"ח שם). וראה לעיל הערה 15.

התקופה השייכת למזמור צדי"ק, שסיומו וחותרו "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו גו' ומעשה ידינו כוננהו", דקאי על בית המקדש דלעתיד⁷, "מקדש אדני כוננו ידיך"⁸.

* * *

ועוד והוא העיקר:

נוסף על המבואר לעיל שקיימת מציאותו של משיח בניצוח משיח (בחי' היחידה) שבכאו"א מישראל, קיימת גם מציאותו של משיח כפשוטו (יחידה הכללית) – כידוע ש"בכל דור ודור נולד א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח לישראל"⁹, "א' הראוי מצדקתו להיות גואל, ולכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו כו"¹⁰, ואילו לא היו מתערבים ענינים בלתי רצויים המונעים ומעכבים כו', ה"י מתגלה ובא בפועל ממש.

וע"פ הודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משיח¹¹ שבדורנו, שכבר נסתיימו ונשלמו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, הרי, בימינו אלו נתבטלו כל המניעות והעיכובים כו', וכיון שכן, ישנה (לא רק המציאות דמשיח, אלא) גם ההתגלות דמשיח, ועכשיו צריכים רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש!

... וכיון שכן, מובן, שכל הענינים וכל הפעולות חדורים בעניני משיח וגאולה, כולל גם באכילתו ושתייתו, שמשותקק לסעודה דליתן ושור הבר ויין המשומר, עד כדי כך שגם לאחר הסעודה נשאר רעב לסעודה דליתן ושור הבר ויין המשומר, ובמילא, טוען להקב"ה שאינו

7) מדרש תהלים עה"פ.

8) בשלח טו, יז.

9) פ"ה הברטנורא למגילת רות.

10) ראה שו"ת חת"ס חו"מ (ח"ו) בסופו (סצ"ח). וראה שו"ת פאת השדה מע' האל"ף כלל ע'. ועוד.

11) יחידה הכללית, שמאירה ומתגלה בנשמתו של נשיא הדור, שכולל את כל נש"י שבדור (ראה ד"ה פדה בשלום בשערי תשובה לאדהאמ"צ פ"ב).

הוספה בשורת הגאולה

מ.ז.

פעולתו של אדנ"ע ביסוד ישיבת תומכי תמימים – כמבואר בשיחתו הידועה¹ בענין "כל היוצא למלחמת בית דוד", שתלמידי תומכי תמימים הם "חיילי בית דוד" שיוצאים למלחמת בית דוד נגד אלו "אשר חרפו עקבות משיח"², ובלשון הרמב"ם בהלכות מלכים ומלחמות ומלך המשיח³: "ילחם מלחמות ה'" עד ש"נצח", כמרומו גם בהמשך הכתובים ד"אשר חרפו עקבות משיח" – "ברוך ה' לעולם אמן ואמן"⁴, ש"אמן" (ועאכו"כ ב"פ אמן) מורה על הנצחון במלחמה⁵, שע"ז נעשה ביאת וגילוי דוד מלכא משיחא בפועל ממש.

ובהדגשה יתירה בדורנו זה – דור השלישי לאדנ"ע ולתלמידיו חיילי בית דוד, שבו מסתיימת ונשלמת עבודתם של חיילי בית דוד להביא את הגאולה בפועל ממש ע"י דוד מלכא משיחא, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין שכבר נסתיימה ונשלמה כל העבודה, ועומדים מוכנים לקבלת דוד מלכא משיחא, ועאכו"כ לאחרי המשך העבודה באופן ש"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁶.

ובדורנו זה נמצאים כבר בשנת הצדי"ק – לאחרי סיום שנת הפ"ט, הקשורה עם מזמור הפ"ט, שסיומו וחותרו "אשר חרפו עקבות משיח", "ברוך ה' לעולם אמן ואמן", גמר הנצחון דמלחמת בית דוד, ומתחילה

בן ארבע או בן חמש שנים, מובן שהענינים בסיפור זה מתאימים לכל ילד יהודי שהוא "בציר מבר שית", שהרי לפי תורת אמת הוא נכלל באותה דרגת חינוך.

ז. בתקופתנו אפשר לנטוע בלב ילד יהודי תשוקה לאלקות

יוצא אפוא, שבפרסמו את הסיפור, רצה הרבי ללמד הוראה מסויימת לחינוך ילד קטן כפשוטו. ומכך מובן שבסיפור זה יש חידוש מיוחד וחשוב לגבי אופן חינוך הילדים, ולא הוראה סתמית בעבודת ה', כפי שיפורט בהמשך הדברים.

ידועים דברי הרמב"ם³², המרחיב את הדיבור לגבי דרך הלימוד עם ילד קטן, ואומר, שיש להמריצו "בדברים שהם אהובים אצלו לקטנות שניו... קרא ואתן לך אגוזים...", כי בגלל "מיעוט שניו וחולשת שכלו אינו מבין מעלת אותו הטוב".

והנה כאן דורשים מילד קטן שיצטער עד כדי בכי על אי התגלות הקב"ה אליו, ולא על טוב גשמי. כלומר, יש להנך את הילד כך שאלקות תהא חלק משמעותי מחייו^{32*} – "דברים שהם אהובים אצלו", עד אשר אי התגלות הקב"ה אליו באופן שהוא התגלה לאברהם אבינו תגע מאד לנפשו.

ולא התרחש מאורע זה אצל הרבי נ"ע, אי אפשר לדעת אם ניתן להביא ילד יהודי לידי רגש כזה, כי מטבעו הוא נמשך, כדברי הרמב"ם לעיל, לדברים גשמיים, ויש לחנכו בעזרת הענינים הללו, "שהם אהובים אצלו".

אבל לאחר התרחשות המאורע, ובמיוחד לאחר פרסומו על-ידי כ"ק מו"ח אדמו"ר והדפסתו, הרי ברור, שבכך נתגלה ונפתח

(32) בפיה"מ שלו סנהדרין ר"פ חלק. וראה הל' תשובה פ"י ה"ה.
(32*) להעיר גם מלקו"ש [המתורגם] ח"ז ע' 134.

צינור חדש³³, ודרך חדשה בחינוך, כך שבזמנו³⁴ ניתן על-ידי חינוך מתאים לפרוץ את הגבלות הטבע של הילד היהודי, ולהרגילו לרצות רוחניות, עד כדי החדרת רגש עמוק זה בליבו, של תשוקה עצומה להתגלות ה' אליו.

וכאשר אין ילד יהודי מצטער על אי התגלות ה' אליו, הרי זה משום שמחנכו אינו מדבר אליו בענין זה בדברים היוצאים מן הלב, ולא בגלל מגבלותיו שלו.

ח. ההוראה לכל אחד מתשובת ה"צמח צדק"

כשם שההוראה הנלמדת משאלתו של הרבי נ"ע ומבכיותו מכוונת לכל ילד יהודי, כדלעיל, כך גם מתאימה תשובת ה"צמח צדק" לחינוך כל ילד יהודי:

כוונת ה"צמח צדק" בתשובתו לא היתה שהקב"ה התגלה לאברהם אבינו בלבד, כי הוא החליט למול עצמו בהיותו בן תשעים ותשע שנים, ושאל אחרים אין הדבר אפשרי (שהרי אילו זאת היתה כוונתו היה עונה בקיצור שאי אפשר להשתוות לאברהם אבינו³⁵).

אלא, פירוש הדברים הוא, שכל אחד יכול להגיע לידי "וירא אליו ה'", על ידי החלטה שבכל מצב רוחני שבו הוא נמצא (ואפילו צדיק בן תשעים ותשע) עליו למול את עצמו. כלומר; צריך להשתדל להסיר את הכיסוי, ההעלם וההסתר בעולם³⁶.

אמנם, אברהם היה "צדיק בן תשעים ותשע

(33) כידוע בענין "פתח ר"ש" וכיו"ב (סה"מ תרע"ח ע' רפג. ועוד).

(34) ע"ד שמצינו בכמה ענינים – גם להלכה (רמ"א אה"ע סקני"ז ס"ד. מג"א א"ח סקע"ג סק"א. שו"ע אדה"ז חאו"ח ס"ס קעט (ואף שהוא בענין של סכנה). וראה שד"ח (כרך א' ע' רי ואילך, כ"י ע' קצד). וש"ו) – שנסתנו הטבעים. וראה לקו"ש ח"ב ע' 386 ואילך.

(35) ובמכש"כ שאפילו למשה נאמר "במקום גדולים – אברהם – אל תעמוד" (דב"ר פ"ב, ז).

(36) ראה בכ"ז לקו"ש ח"א [המתורגם] ע' 23. ח"ה [המתורגם] ע' 88. ח"ה ע' 321 ואילך.

(1) שיחת שמח"ת תרס"א – לקו"ד ח"ד תשפו, ב ואילך. ס' השיחות תש"ב ס"ע 141 ואילך.
(2) תהלים פט, נב.
(3) ספ"א.
(4) שם, נג.
(5) ראה נזיר בסופה. וש"נ.
(6) תבוא כט, ג.

שנים", שהיו לו "יומין שלמין"³⁷ בעבודת ה', והחלטה שלו, שעליו למול את עצמו, היא חידוש גדול הרבה יותר מהחלטתו של מי שאינו צדיק³⁸,

בכל זאת, שייכת הוראה זאת לכל אחד מישראל, כפי שידוע הענין של "פתח"³⁹ – שלאחר שמישהו עמל על ענין מסויים והביאו לעולם, הוא פותח בכך צינור השפעה זה לאחרים, היכולים להגיע לדרגה זו בפחות עמל,

[ובמיוחד לאחר מתן תורה, ניתן להשיג ענינים שהאבות הגיעו אליהם על-ידי יגיעה עצומה, ועמל קטן הרבה יותר⁴⁰].

ט. ילד יהודי אינו צריך להבהל מהסתרת העולם

וזהו ההוראה מתשובת ה"צמח צדק" גם לגבי חינוך קטנים:

לאחר שמעוררים אצל הילד את התשוקה הנפלאה שה' יתגלה אליו, צריך להסביר לו, שניתן להגיע לכך באמצעות ההחלטה, שהיהודי צריך תמיד "למול" את עצמו, להסיר את העלם העולם.

כלומר, צריך לחנך את הילד שלא להבהל מהסתרת העולם, שלא להבהל מדברי האנשים, דברי ה"עולם", אלא לשים לב רק לרצון התורה. והחלטה זו תהא חזקה אצלו כל-כך, עד אשר "גם כי יזקין לא יסור ממנה"⁴¹ – גם כאשר יגיע לדרגות נעלות ביותר בעבודת ה', יזכור, שעליו "למול" את עצמו.

(37) זח"א רכד, א. תו"א טו, א. עט, ב. וראה לקו"ש שבהערה הקודמת.

(38) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 91. ח"ה ע' 323.
(39) ראה לעיל הערה 33. וראה מאה שערים (ס"ע כח) – בענין של הבנה והשגה – שה"מ הי' – נהגה כשנפלה לו איזה השגה הי' אומרה בפה אף שלא יבינו השומעים... בכדי להמשיך את ההשגה... בזה העולם ואיו... יוכל אחר... להשיגה."

(40) ראה ד"ה אמרת ה' תרצ"ה פ"ג (בסה"מ קונטרסים ח"ב). וראה ד"ה זכור שם רפ"א.

(41) משלי כב, ו.

וכך אפשרי גם בקטנות הענין של "וירא אליו ה'", והוא יאיר את סביבתו, באופן של "והיה ה' לך לאור עולם"⁴².

י. מוצאים ענין זה גם בנושא שבין אדם לחברו

כשם שרבותינו פתחו צינור חדש בענין החינוך לנושאים ש"בין אדם למקום" – שבזמננו ניתן לחנך ילד יהודי להשתוקק ליהדות, באופן שהיא תהפך חלק מחייו, עד אשר ייתכן אפילו בכי על אשר אין ה' מתגלה אליו, כך מוצאים ענין זה גם בנושאים שבין אדם לחברו, וגם זאת בסיפור על בעל יום-ההולדת בילדותו⁴³, כדלהלן:

בהיות הרבי נ"ע בן ארבע שנים, הביא פעם החייט בגד שנתפר לאמו-הרבנית. כאשר מדדו את הבגד, הוציא הרבי נ"ע לתומו חתיכת בד מכיסו של החייט. החייט, כמובן, התבייש ביותר והחל להתנצל, באומרו, שהוא שכה שנותרה בידו יריעת בד זו, וכדומה.

לאחר שהלך החייט, הוכיחה אותו אמו-הרבנית, על אשר גרם לעלבון החייט, והילד בכה בכי מר ביותר.

לאחר מספר שבועות נכנס אל אביו, הרבי מהר"ש, ושאלו כיצד ניתן לתקן את עוון הלבנת פנים. כאשר שאלו אביו מדוע הוא מתעניין בכך, ענה לו הילד שברצונו לדעת זאת, ולא סיפר את אשר ארע.

כאשר תמהה אמו הרבנית, מדוע הוא לא רצה לספר לאביו את הסיפור כולו, ענה: די לי שנכשיתי בהלבנת פנים, והאם עלי לעבור גם על עוון רכילות ולשון הרע!

יא. ניתן לחנך כל ילד יהודי לזהירות ב"בין אדם לחברו"

במבט ראשון לא היתה כאן כלל הלבנת

(42) ישע"י ס, יט.

(43) נדפס בחנוך לנער ע' 9. ס' התולדות שם ע' 8.

המוטלת על כל אחד ואחד מישראל להשתדל בענין החינוך, הן לגבי ילדיו שלו,

כמאמר הידוע של בעל יום ההולדת נ"ע⁴⁶, שכשם שהנחת תפילין בכל יום היא מצוה דאורייתא על כל יהודי, ללא הבדל בין גדול בתורה לבין איש פשוט, כך חובה מוחלטת על כל יהודי, להקדיש מחצית השעה בכל יום למחשבה אודות חינוך ילדיו, ולעשות ככל שביכולתו, ואף יותר מכך, כדי לחנך ילדיו להמשיך בדרך שמתוים להם –

והן לגבי ילדים יהודיים אחרים, אשר הוריהם לא חנכו אותם כראוי, מאיזו סיבה שהיא, שאז מוטלת החובה על כל חכם וחכם מישראל⁴⁷, לדאוג לכך שילדים אלו יקבלו חינוך מתאים, ועל-ידי כך מקיימים את "צבאות ה'", אשר יצאו מן הגלות בנערינו ובזקנינו... בבנינו ובבנותינו⁴⁸ – על ידי משיח צדקנו בקרוב ממש.

(משיחת ש"פ וירא, כ' מרחשוון, תשל"ו ותשל"ז)

יב. חובה לעסוק בחינוך ילדי ישראל

מכל האמור לעיל נלמדת גם החובה הגדולה

(44) להעיר דחיוב בושת הוא רק במתכוין (משנה ב"ק פו, ב).

(45) להעיר שיש דיעה שהלבנת פנים היא רק ברבים (נסמן באנציק' תלמודית בערכו ע' ר"א).

(46) היום יום ע' יג.

(47) רמב"ם שם פ"א ה"ב. הל' ת"ת לאדה"ו שם ס"ח (ומוסיף: (מ"ע) מן התורה). תשו"ע שם ס"ג [ושם – "הכס" (רק פ"א). ויל"פ כפל לשון הרמב"ם ואדה"ו "כל חכם וחכם", שכולל בזה כל סוגי חכמים – ע"ד "כל צדיק וצדיק" שבמשנה סוף עוקצין (ראה תו"ט שם. ובארוכה שיחת י"ט כסלו תשל"ח), "איש איש" דפ' אמור (כב, יז. מנחות עג, ב. פרש"י עה"ת שם, כה) ובכ"מ.
(48) בא י, ט.

ליבות

כ"ק אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח

ויה"ר שעי" קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי', יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד